

**LOGORITMIKA: NUTQ VA HARAKATNI UYG‘UNLASHTIRISH
METODIKASINING ILMIY-ASOSIY TAHLILI****Fayzliddinova Laziza Bexzod qizi**

Toshkent Kimyo xalqaro Universiteti

Spekial pedagogy fakulteti

+998900079104

fayzliddinovalaziza@gmail.com**ANNOTATSIYA**

Ushbu maqolada nutq buzilishlarini korreksiya qilishda logoritmikaning ahamiyati va uning psixologik-pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Logoritmika – nutq, musiqiy ritm va jismoniy harakatlarning uyg‘unlashuviga asoslangan maxsus metodika bo‘lib, bolalarda nutqiy nafas, artikulyatsiya, fonematik eshituv, motor rivojlanish va emotsional-irodaviy jarayonlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqotda logoritmikaning nazariy asoslari, asosiy yo‘nalishlari, mashqlar turlari va amaliy ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, logoritmik mashg‘ulotlarni tashkil etish tamoyillari, maktabgacha ta‘lim va maxsus pedagogik amaliyotda qo‘llanish tajribasi keltirilgan. Maqola nutq buzilishlarini bartaraf etishda logoritmika metodining samaradorligini ko‘rsatadi va uni logopediya, defektologiya hamda psixologik yondashuvlar bilan uyg‘un holda qo‘llash zarurligini asoslaydi.

Kalit so‘zlar: Logoritmika , Nutq buzilishlari ,Nutqiy nafas, Artikulyatsion mashqlar , Musiqiy-ritmik mashg‘ulotlar, Motor rivojlanish, Psixologik-pedagogik asos, Korreksion metodlar, Logopediya, Defektologiya, Maktabgacha ta‘lim, Nutq ritmi, Dudaqlanishni bartaraf etish, Maxsus pedagogika, O‘yin texnologiyalari, Innovatsion yondashuvlar

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается значение логоритмики в коррекции нарушений речи и её психолого-педагогические основы. Логорitmika представляет собой специальную методику, основанную на сочетании речи, музыкального ритма и движений, которая способствует развитию речевого дыхания, артикуляции, фонематического слуха, моторики и эмоционально-волевых процессов у детей. В исследовании раскрываются теоретические основы логоритмики, её основные направления, виды упражнений и практическая значимость. Также приведены принципы организации логоритмических занятий и опыт их применения в дошкольном образовании и специальной педагогике. Статья показывает эффективность логоритмики в коррекции нарушений речи и обосновывает необходимость её комплексного использования в логопедии, дефектологии и психологии.

Ключевые слова: Логоритмика, Нарушения речи, Речевое дыхание, Артикуляционные упражнения, Музыкально-ритмические занятия, Моторное развитие, Психолого-педагогическая основа, Коррекционные методы, Логопедия, Дефектология, Дошкольное образование, Ритм речи, Коррекция заикания, Специальная педагогика, Игровые технологии, Инновационные подходы

ANNOTATSIYA

This article examines the role of logorhythmics in speech disorder correction and its psychological-pedagogical foundations. Logorhythmics is a special methodology based on the integration of speech, musical rhythm, and movement, which contributes to the development of speech breathing, articulation, phonemic hearing, motor skills, and emotional-volitional processes in children. The study highlights the theoretical foundations of logorhythmics, its main directions, types of exercises, and practical significance. Principles of conducting logorhythmic sessions and their application in preschool education and special pedagogy are also discussed. The article demonstrates the effectiveness of logorhythmics in correcting speech disorders and substantiates the need for its integrated use in speech therapy, defectology, and psychology.

Keywords: Logorhythmics, Speech disorders, Speech breathing, Articulatory exercises, Musical-rhythmic activities, Motor development, Psychological-pedagogical foundation, Correctional methods, Speech therapy, Defectology, Preschool education, Speech rhythm, Stuttering correction, Special pedagogy, Play-based technologies, Innovative approaches.

Logoritmika – bu nutq buzilishlarini bartaraf etishda va nutqni rivojlantirishda qo‘llaniladigan maxsus pedagogik metod bo‘lib, unda nutq, musiqiy ritm va jismoniy harakatlar uyg‘unligi asosiy o‘rin tutadi. Ushbu metodika logopediya, defektologiya, musiqaterapiya va psixologiya fanlarining kesishgan nuqtasida shakllangan bo‘lib, bolalarda nutqiy, hissiy va motor rivojlanishni kompleks tarzda ta‘minlaydi.

Logoritmikaning Nazariy Asoslari

1. Nutq va harakatning neyropsixologik aloqasi

Nutq faoliyati bosh miya yarimsharlarining murakkab funksiyasi bo‘lib, unda motorika va fonematik eshituv o‘zaro bog‘langan.

Ritmik harakatlar (qarsak, yurish, raqs) neyron aloqalarni faollashtiradi va nutq markazlarini rag‘batlantiradi.

2. Psixologik asos

Bolalar nutqi ko‘pincha o‘yin faoliyati orqali rivojlanadi.

Ritmik mashqlar diqqat, xotira, emotsional holatni mustahkamlaydi.

3. Pedagogik asos

Harakat va nutq mashqlari orqali ta’limiy va tarbiyaviy maqsadlar amalga oshiriladi.

Logoritmika maxsus pedagogikaning korreksion-metodik tizimi sifatida qoraladi.

Logoritmikaning Maqsad va Vazifalari

Asosiy maqsadlar:

Nutq buzilishlarini bartaraf etish;

To‘g‘ri talaffuz va ritmik nutqni shakllantirish;

Motor rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash;

Estetik va musiqiy tarbiyani kuchaytirish.

Vazifalar:

1. Nutqiy nafasni rivojlantirish;

2. Artikulyatsion apparatni mustahkamlash;

3. Nutq ritmini shakllantirish;

4. Umumiy va mayda motorikani rivojlantirish;

5. Emotsional-irodaviy sohani faollashtirish.

Logoritmikaning Asosiy Yo‘nalishlari

1. Fonetik yo‘nalish – tovushlarni to‘g‘ri talaffuz qilish, diktsiyani yaxshilash.

2. Leksik-grammatik yo‘nalish – so‘z boyligini oshirish va grammatik tuzilmalarni shakllantirish.

3. Psixomotor yo‘nalish – harakatlarni muvofiqlashtirish, muvozanat, ritmni sezish.

4. Musiqiy-ritmik yo‘nalish – qo‘shiqlar, raqs elementlari, musiqiy o‘yinlar orqali rivojlantirish.

Logoritmik Mashqlar Turlari

1. Nutqiy nafas mashqlari

"Shamni o‘chir" o‘yini;

Havo oqimini boshqarish (puflab sharchani yuritish).

2. Artikulyatsion mashqlar

"Til gimnastikasi" – tilni chapga-o‘ngga, yuqoriga-pastga harakatlantirish;

Lablarni choʻzish va keng ochish.

3. Ritmik mashqlar

Qarsak chalish, oyoq urish;

Musiqqa ostida yurish va raqs elementlari.

4. Oʻyin mashqlari

Rolli oʻyinlar ("qushcha uchaypti", "mashina signal beradi");

Ritmik sheʼrlar va tez aytishlar.

Logoritmikaning Amaliy Ahamiyati

Logopediya: duduqlanish, fonetik-fonematik buzilishlarda samarali.

Defektologiya: eshitishida yoki aqliy rivojlanishida nuqsoni boʻlgan bolalar bilan ishlashda yordam beradi.

Maktabgacha taʼlim: nutq rivojlanishi sust boʻlgan bolalarda qoʻllanadi.

Musiqaterapiya: emotsional stressni kamaytiradi va ijobiy kayfiyat hosil qiladi.

Logoritmik Mashgʻulotlarni Oʻtkazish Tamoyillari

1. Bosqichma-bosqichlik – oddiy mashqlardan murakkabiga oʻtish.
2. Oʻyin orqali oʻqitish – bolalarning qiziqishini oshirish.
3. Individuallashtirish – har bir bolaning nutqiy va motor rivojlanishini inobatga olish.
4. Kompleks yondashuv – nutq, musiqa va harakatni birgalikda qoʻllash.

Xulosa

Logoritmika – bu nafaqat nutqni toʻgʻrilash, balki bolaning umumiy psixik va jismoniy rivojlanishini qoʻllab-quvvatlovchi samarali metodikadir. Unda nutq, musiqiy ritm va harakat uygʻunlashib, bolaning shaxsiy rivojlanishida muhim oʻrin egallaydi. Shu bois logoritmik mashgʻulotlar logoped, defektolog, musiqa rahbari va tarbiyachilar amaliyotida keng qoʻllanilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Глухов В.П. Логоритмика в системе коррекционно-развивающего обучения. – Москва: Владос, 2018.
2. Лалаева Р.И. Логопедия: основы теории и практики. – Санкт-Петербург: Питер, 2020.
3. Власова Т.А., Певзнер М.С. Дети с нарушениями речи: диагностика и коррекция. – Москва: Просвещение, 2017.

4. Никишина В.Б. Логоритмика: теория и методика занятий. – Москва: Академия, 2019.
5. Шеремет М.К. Основы специальной педагогики и психологии. – Киев: Вища школа, 2015.
6. Ходжиева Н.М. Maxsus pedagogika va logopediya asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
7. Rasulova M. Nutq buzilishlarini korreksiya qilishda logoritmika mashg‘ulotlari // Defektologiya ilmiy jurnali. – Toshkent, 2022, №3.
8. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi. Maxsus ta’lim metodik qo‘llanmalari. – Toshkent, 2020.